
МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821.161.1.09-31

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-2-17>

Лілія ТЕРЕХОВА,
orcid.org/0000-0003-2160-1684
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна) liliya_terekhova@ukr.net

Олексій ДРАГОМИРЕЦЬКИЙ,
orcid.org/0000-0003-2331-2165
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри французької філології
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна) oleksiydragomiretskyu@gmail.com

Неля СТЕПАНЮК,
orcid.org/0000-0002-7418-1735
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна) stepanyuknelly@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ НАРАТИВНОЇ СТРУКТУРИ РОМАНУ ДЖ. ЛОНДОНА «THE CALL OF THE WILD»

Стаття присвячена дослідженню особливостей наративної організації роману Джека Лондона «Поклик прайсурів». Як показало дослідження, мовлення у романі включає: оповідь від третьої особи невідомого наратора; невласне пряме мовлення у випадках, коли наратор веде оповідь із позиції певного персонажа, але без формальної передачі слова останньому; фрагменти прямого мовлення, тобто прямої мови інших персонажів, яка оформлюється відповідним чином. Ознаки мовлення від першої особи, що присутні в оповідній структурі тексту від третьої особи свідчать про суміщення позиції наратора з позицією оповідача-персонажа. Серед таких ознак: внутрішня точка зору, коли йдеться про певний когнітивний процес, про результати якого може знати безпосередньо тільки суб'єкт такого процесу, оскільки наратор фактично втілюється у персонажа; синтаксична структура властива переданому на письмі усному мовленню, впізнавана за низкою елементів, зокрема таких як: знаки пунктуації, що оформлюють комунікативний намір мовця і водночас засвідчують його присутність; особливий спосіб бачення світу, який дозволяє оприявити присутність особливого суб'єкта бачення, емоції, оцінки, дії. У Дж. Лондона, наратор-людина демонструє емпатію по відношенню до свого анімалістичного героя, людське виявляється переплетеним із собачим і в деяких ситуаціях можна констатувати наступне: вираження значення собачої поведінки в термінах людської, і навпаки; обопільно виключаючу протилежність (антиномічність) точок зору в оцінці змін, які відбуваються; наповнення новим змістом традиційно усталених концептів; пояснення поведінки як анімалістичних, так і людських персонажів не тільки набутими знаннями та вміннями, але й інстинктами та уявою.

Ключові слова: наратор, невласне пряме мовлення, анімалістичний персонаж, собака / людина.

Liliia TEREKHOVA,

orcid.org/0000-0003-2160-1684

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of English Lexicology and Stylistics

Odesa I. I. Mechnikov National University

(Odesa, Ukraine) liliya_terekhova@ukr.net

Oleksii DRAGOMYRETSKYI,

orcid.org/0000-0003-2331-2165

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of French Philology

Odesa I. I. Mechnikov National University

(Odesa, Ukraine) oleksiydragomiretsky@gmail.com

Nelia STEPANYUK,

orcid.org/0000-0002-7418-1735

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of English Lexicology and Stylistics

Odesa I. I. Mechnikov National University

(Odesa, Ukraine) stepanyuknelly@gmail.com

PECULIARITIES OF THE NARRATIVE STRUCTURE OF THE NOVEL “THE CALL OF THE WILD” BY J. LONDON

The article studies the peculiarities of the narrative structure of Jack London's novel "The Call of the Wild". As the research shows, the narrative structure of the novel includes: third-person narrative of an unknown narrator, free indirect discourse when the narrator presents the story from the position of a certain character but without formally passing the word to the latter; fragments of direct speech, that is, the characters' direct speech, which is formatted accordingly. The distinctive features of the first-person narrative, which are present in the third-person narrative structure of the novel, imply overlapping of the narrator's and the character's narrative point of view. These features are: internal point of view when it concerns the expression of a certain cognitive process whose results can only be known directly by the subject of this process, as the narrator is actually embodying the character; syntactic structure characteristic of oral speech, which is transmitted in writing, recognizable by a number of elements, such as: punctuation marks, which formalize the communicative intention of the speaker and at the same time testify to his/her presence; some special way of seeing the world, which helps to reveal the presence of a special agent of vision, emotions, evaluations, actions. In J. London's novel, the human narrator is empathetic to his animal character, the human and the dog share special bonds and in some cases: canine behavior is expressed in human terms, and vice versa; the antinomy of points of view in the assessment of the ongoing changes; traditionally established concepts get a new meaning; the behaviour of both animalistic and human characters is stipulated not only by their acquired knowledge and skills, but also by their instincts and imagination.

Key words: *narrator; free indirect discourse, animal character; dog / human.*

Постановка проблеми. У 2023 р. виповнюється 120 років, як побачив світ короткий пригодницький роман Джека Лондона «Поклик пращурів». Це одна з близько 80 клондайкських історій письменника, згідно Ерла Лабора (Labor, 2013: 163). Роман не раз привертав увагу багатьох дослідників. Це історія життя, яка накреслює повернення однієї тварини до своїх життєвих інстинктів, при цьому, як зазначає Р. Фуско, успішна соціалізація відбувається також завдяки навчанню і набутому досвіду (Fusco, 1987: 76).

Роман залишається актуальним, цікавить читачів різного віку, отже, бере участь у літературній комунікації та є підґрунтям різних бачень і інтерпретацій. У цьому дослідженні ми розглянемо особливості мовленнєвої організації

роману, зокрема розподіл мовлення між його різними суб'єктами. Ми запропонуємо деякі міркування стосовно окремих елементів нарративної будови твору.

В основі створення цієї історії про відносини людини та собаки лежать кілька елементів. Це подорож Дж. Лондона у 1897-1898 роках на самому початку доби клондайкської т.зв. «золотої лихоманки» на північний захід північноамериканського континенту, а саме – у район впадіння річки Клондайк у річку Юкон. Другою такою складовою була відкритість молодій енергійної людини найсучаснішим для того часу уявленням, підтвердженням чого можна вважати читання Дж. Лондоном під час своєї подорожі «On the origin of species» Чарльза Дарвіна (Bruni, 2007: 26).

На перший погляд основними темами роману є «життя собаки», «ставлення до братів наших менших», «дружба між собакою та людиною» та «непередбачуваність життя». До цього також можна додати «повернення від цивілізації до первісного стану», а саме «перехід собаки від безтурботного несправжнього способу життя серед створених людиною речей, до зрозумілого, простого життя у природних умовах»; а також більш глобальну тему – «доля людини».

Метою цієї статті є визначення особливостей оповіді та репрезентації анімалістичного персонажа у романі у контексті реалізації авторського задуму. Вочевидь, Дж. Лондон поставив собі наступне завдання: написати історію про сильну тварину, спираючись на засади теорії еволюції форм життя, яку зокрема розвивали Ч. Дарвін, Г. Спенсер і для цього змалювати собаку як суб'єкта оцінки, емоційної реакції, дії, думки, як то годиться для вищих тварин, що проголошувалось у «The other animals» (London, 1908).

Об'єктом нашого дослідження є наративна структура твору Джека Лондона «Поклик пращурів», предметом дослідження є особливості реалізації оповіді та взаємодії різних типів оповіді, які створюють, зокрема, ефект невластне прямого мовлення (free indirect discourse) (Pease, 2002: 16).

Аналіз досліджень. Вирізнення в постаті наратора різних точок зору та їх структурація – ця ідея не є новою. Про різні точки зору (просторово-часову, фразеологічну, психологічну, ідеологічну), з яких ведеться оповідь у художньому творі писав Б. Успенський (Успенский, 2000); поділ оповідача на наратора (того, хто говорить) та фокалізатора (того, хто бачить) зустрічаємо у О. Ігіної (Ігіна, 2013). Щодо аналізу психологічної складової наративної структури роману «Поклик пращурів», Д. Пиз вирізняє суб'єкта оповіді (the narrating agent) та Бака – безмовну тварину, на життєві процеси якої наратор проєктує суб'єктотворчі властивості власного дискурсу (Pease, 2002). Взаємодії різних типів оповіді вивчали Д. Пиз, В. Кухаренко, О. Ігіна (Pease, 2002; Кухаренко, 2004; Ігіна, 2013).

Виклад основного матеріалу. Як показало дослідження, мовлення у романі Джека Лондона «Поклик пращурів» включає:

– **невластне пряме мовлення (НПМ):** невідомий оповідач (наратор) веде оповідь від 3-ої особи із позиції певного персонажа, але без формальної передачі слова останньому. Можна було б вважати, що йдеться про внутрішнє мовлення головного героя, настільки часто стикаємося з присутністю Бакової суб'єктності у романі, проте є випадки, які ми розглянемо нижче, коли

фіксуємо присутність інших точок зору, інших суб'єктних позицій.

– фрагменти **прямого мовлення (ПМ)** – пряма мова інших персонажів, яка оформлюється відповідним чином.

Тепер більш детально про невластне пряме мовлення. Невластне пряме мовлення – це така форма організації мовлення, за якої зберігається режим оповіді від третьої особи, проте наявні ознаки мовлення від першої особи. Отже маємо ситуацію, за якої НПМ ведеться від особи невідомого оповідача-людини, позиція якого суміщається з психологічною точкою зору інших персонажів, при цьому йдеться не про зміну точки зору, а саме накладання.

Спершу спробуємо пояснити, чому ми вважаємо, що наратором є саме людина. Наведемо наступні приклади:

(1) *Buck did not read the newspapers, or he would have known that trouble was brewing ...* (London, 1903: 5)

(2) *(...) and he did not know that Manuel, one of the gardener's helpers, was an undesirable acquaintance.* (London, 1903: 7)

(3) *(...) and he knew nothing when the train was flagged and the two men threw him into the baggage car.* (London, 1903: 8)

(4) *Buck crumpled up and went down, knocked utterly senseless. – “He’s no slouch at dog-breakin’, that’s wot I say,” – one of the men on the wall cried enthusiastically. – “Druther break causes any day, and twice on Sundays,” was the reply of the driver, as he climbed on the wagon and started the horses. Buck’s senses came back to him.* (London, 1903: 11)

(5) *(...) and as Curly and he looked at receding Seattle from the deck of the Narwhal it was the last he saw of the warm Southland* (London, 1903: 13)

(6) *Not that Buck reasoned it out. He was fit? That was all? And unconsciously he accommodated himself to the new mode of life.* (London, 1903: 21).

Коментуючи приклади (1-6), зазначимо, що позиція Бака-персонажа не суміщається з позицією суб'єкта оповіді у цих випадках. Та якщо то не Бакові думки, то хто ж про це все оповідає? Тим більше, коли, у (3) та (4), він втрачає свідомість. Отже, йдеться про окрему постать, яка його супроводжує. З іншого боку, можна було б вважати, що йдеться про Бака, який бачить це все ретроспективно, тоді слід розуміти, що всі події вже відбулися (щонайменше для наратора), оповідь відбувається у минулому часі, і Бак-персонаж оповідає все це для нас постфактум, періодично, інколи в межах однієї фрази, змінюючи точки зору в оповіді, щоб додати об'єктивності. Але, знов-таки, звідки він міг знати, у (3), скільки чоловік його жбурнуло у потяг? Тим

більше, у (4), яким чином, навіть ретроспективно, такий Бак-оповідач міг цитувати слова глядачів на паркані (*men on the wall*) та водія (*driver*), коли Бак-персонаж знепритомнів (*went down ... senseless*). Отже, окрім НПМ та ПМ відзначаємо наявність оповіді наратора або **авторської оповіді** (Кухаренко, 2004: 181), яка ведеться від третьої особи, і цей всезнаючий наратор не є персонажем.

Низка наступних прикладів дозволяє схарактеризувати те, як наратор зображує ситуації, у яких знаходиться анімалістичний персонаж:

(7) *Several times during the night he sprang to his feet when the shed door rattled open, expecting to see the Judge, or the boys at least.* (London, 1903: 9)

(8) *They were a new kind of men to Buck (of which he was destined to see many more), and while he developed no affection for them, he none the less grew honestly to respect them.* (London, 1903: 13)

(9) *Never in all his life had he been so vilely treated, and never in all his life had he been so angry.* (London, 1903: 8)

(10) *At the first step upon the cold surface, Buck's feet sank into a white mushy something very like mud. He sprang back with a snort. More of this white stuff was falling through the air. (...) it was his first snow.* (London, 1903: 14)

(11) *From then on it was war between them.* (London, 1903: 29)

У (7-11) бачення оповідача є збільшеним: воно виходить за «я-тут-тепер» будь-кого з персонажів, розширюючи часову перспективу у (7), дозволяючи заглянути у майбутнє у (8) та у минуле у (9), або узагальнюючи, як у (10) та в (11), де заявлена глобальна характеристика ситуації (*war between them*), яка далі детально окреслюється.

Відповідаючи на звинувачення в тому, що він «гуманізує» (*humanize*) тварин у своїх історіях, Дж. Лондон відзначав, що, навпаки, послідовно намагався дотримуватись того, щоб його історії відповідали фактам еволюції, бо собакам не є властивим абстрактне мислення, вишукані чи складні за змістом чи формою мовленнєві конструкції: «мої собаки-герої не керуються абстрактними міркуваннями, вони керуються інстинктами, відчуттями, емоціями та простими міркуваннями» (London, 1908: 211). Враховуючи це, присутність оповідача-людини відмічаємо, наприклад, у наступних епізодах у якості:

а) оповідача, який висловлює сильні емоційні та мудрі життєві твердження-міркування:

(12) *The toil of the traces seemed the supreme expression of their being, and all that they lived for and the only thing in which they took delight.* (London, 1903: 19)

б) іронічного оповідача-дарвініста, що міркує, наприклад, про мораль та її дотримання в умовах цивілізації або дикого первісного способу життя:

(13) *Civilized, he could have died for a moral consideration, say the defence of Judge Miller's riding-whip; but the completeness of his decivilization was now evidenced by his ability to flee from the defence of a moral consideration and so save his hide.* (London, 1903: 22)

в) наратора, який вдається до яскравих стилістично маркованих пасажів:

(14) (...) *he was king, – king over all creeping, crawling, flying things of Judge Miller's place, humans included.* (London, 1903: 6)

He did not steal for joy of it, but because of the clamor of his stomach. (London, 1903: 22)

Наратор суміщає свою позицію не тільки з позицією Бака, але і з позицією інших персонажів – людьми (Мануель, Перро, Франсуа, Торнтон, Мерседес) та собаками (Шпіц, Пайк), що дозволяє забезпечити стереофонічність точок зору у творі.

Наратор оприявнює світоглядну позицію, яка, можливо, є спільною для людей та собак:

(15) *Thus, as token of what a puppet thing life is, the ancient song surged through him and he came into his own again (...)* (London, 1903: 23)

Наведені приклади дозволяють стверджувати, що йдеться не просто про оповідача-людину, а про всезнаючого оповідача, а саме – про оповідача легенди про особливого пса. Це – оповідач, який показує читачеві певну картину світу, який вміє бачити «крізь покоління», який знайомий із теорією еволюції і розуміє, чому життєві форми змінюються, що таке виживання індивідів одного або різних видів за обмеженої кількості ресурсів, який демонструє, якою може бути доля собаки, і який, нарешті, імпліцитно, пропонує читачеві пошукати місце в цьому світі і для людини.

Повернемося до ознак мовлення від першої особи, які присутні в оповідній структурі тексту від третьої особи, що свідчить про суміщення позиції наратора з позицією оповідача-персонажа. Серед таких ознак:

– внутрішня точка зору, коли йдеться про вираження певного когнітивного процесу, про результати якого може знати безпосередньо тільки суб'єкт такого процесу, оскільки наратор фактично втілюється у персонажа, отже “вона/він думав, боявся, знав, радів що...” сприймається як “я думав/думала, боявся/боялась, знав/знала, радів/раділа що...”, наприклад:

(16) *The next he knew, he was dimly aware that his tongue was hurting and that he was being jolted along in some kind of conveyance* (London, 1903: 8)

(17) *He did not know why, but he felt oppressed by the vague sense of impending calamity* (London, 1903: 9)

(18) *Buck wondered where they went, for they never came back, but the fear of the future was strong upon him, and he was glad each time he was not selected.* (London, 1903: 12)

– синтаксична структура властива переданому на письмі усному мовленню, впізнавана за низкою елементів, зокрема таких як: знак питання що оформлює комунікативний намір мовця і водночас засвідчує його присутність, див. (19), (23); діалог з самим собою з питанням та відповіддю (22) або інші форми екстеріоризації внутрішнього мовлення, що “виплескується” за межі оповіді від третьої особи (20), (21), (див. внутрішнє НПМ (Кухаренко, 2004: 183)):

(19) *He could not understand what it all meant. What did they want with him, these strange men? Why were they keeping him pent up in this narrow crate?* (London, 1903: 9)

(20) *He was glad for one thing: the rope was off his neck. That had given them an unfair advantage; but now that it was off, he would show them. They would never get another rope around his neck.* (London, 1903: 10)

(21) *The scene often came back to Buck to trouble him in his sleep. So that was the way. No fair play. Once down, that was the end for you.* (London, 1903: 16)

(22) *Were they in the tent? No, that could not be, else he would not have been driven out* (London, 1903: 18)

(23) *So that was the way they did it, eh?* (London, 1903: 18)

– особливий спосіб бачення світу, який дозволяє оприятити присутність особливого суб’єкта бачення, емоції, оцінки, дії. У Дж. Лондона, людський наратор настільки демонструє емпатію по відношенню до свого анімалістичного героя, людське настільки виявляється переплетеним із собачим, що в деяких ситуаціях констатуємо:

а) вираження значення собачої поведінки в термінах людської, і навпаки:

(24) *He saw Spitz run out his scarlet tongue in a way he had of laughing (...).* (London, 1903: 16)

(25) *When they returned to camp he knew enough to stop at “ho”, to do ahead at “mush” (...).* (London, 1903: 16)

У (24) наратор настільки приймає точку зору Бака, що «перекладає» невербальний жест собаки в термінах людської семіотики. У (25) Бак навчається розуміти погоничів.

б) обопільно виключаючи протилежність (антиномічність) точок зору в оцінці змін, які відбуваються:

(26) *His development (or retrogression) was rapid.* (London, 1903: 22)

в) випадково можливе наповнення новим змістом традиційно усталених концептів:

(27) *His muscles became hard as iron, and he grew callous to all ordinary pain. He achieved an internal as well as external economy. He could eat anything, no matter how loathsome or indigestible (...)* (London, 1903: 22)

Коли в (27) йшлося б про людину, можна було б зрозуміти так, що зовнішнє то є тілесне, а внутрішнє – духовне. Проте, у контексті йдеться про Бака, про його міцні м’язи, нечутливість до болю та набуту фізичну стійкість.

г) пояснення поведінки як анімалістичних, так і людських персонажів не тільки набутими знаннями та вміннями, але й інстинктами (28), (29) та уявою (30).

(28) *And not only did he learn by experience, but instincts long dead became alive again.* (London, 1903: 22)

(29) *All that stirring of old instincts which at stated periods drives men out from the sounding cities to forest and plain to kill things by chemically propelled leaden pellets, the blood lust, the joy to kill – all this was Buck’s (...)* (London, 1903: 33)

(30) *But Buck possessed a quality that made for greatness – imagination.* (London, 1903: 35)

Про схожість собак та людей говорить не тільки безособовий наратор, чия позиція серед інших суб’єктних позицій є найближчою до авторської, але також єдиний, хто є дуже важливим для Бака і кого він любить – Джон Торнтон:

(31) *“God! You can all but speak!”* (London, 1903: 60)

Кілька разів головний герой бачить у своїх мареннях не тільки своїх пращурів – диких собак, але й пращура людини – первісну людину. Якщо ж собака повертається у природнє середовище – у світ, де він знаходить собі місце, то людині немає куди повертатись: для неї первісний світ, то є світ, де панує страх:

(32) *The salient thing of this other world seemed fear.* (London, 1903: 73)

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що особливості наративної організації роману Дж. Лондона «Поклик пращурів» сприяють опису як низки образів анімалістичних персонажів, серед яких виділяється Бак, так і низки людських образів. На прикладі анімалістичних персонажів проілюстровано ідеї теорії еволюції та соціології світу живого: різноманітність видів, виживання сильнішого, і те, що більш адаптовані до умов середовища дають потомство. Отже, маємо

історію про особливого собаку Бака, який досягає успіху і займає провідне місце у світі тварин завдяки набутим здібностям та відкритим у собі неусвідомленим, але таким потужним «покли-

кам» – інстинктам. Щодо людини кінець є відкритим: роман пропонує замислитись над тим, куди кличуть людину її пращури і чи варто до них дослухатись.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ігіна О. В. Англомовний анімалістичний дискурс: автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.04, Одеса, 2013.
2. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Вінниця: Нова книга, 2004. 261 с.
3. Успенский Б. А. Поэтика композиции. С-Пб.: Азбука, 2000. 352 с.
4. Bruni J. Furry Logic: Biological kinship and empire in Jack London's «The call of the wild». *Interdisciplinary studies in literature and environment*. Oxford University Press, 2007 (winter). Vol. 14, №1. P. 25-49. URL: <https://www.jstor.org/stable/44086556>.
5. Fusco R. On primitivism in «The call of the wild». *American literary realism, 1870-1910*. University of Illinois Press, 1987 (Fall). Vol. 20, №1. P. 76-80. URL: <https://www.jstor.org/stable/277>
6. Labor E. Jack London: an American life. Macmillan Publishers, 2013. 684 p. URL: <https://fr.scribd.com/read/190494787/Jack-London-An-American-Life>
7. London J. The Call of the Wild. 1903. URL: <https://www.ibiblio.org/ebooks/London/Call%20of%20Wild.pdf>
8. London J. The other animals. *Revolution and other essays*. 1908. P. 210-237. URL: <https://www.gutenberg.org/ebooks/4953>
9. Pease D. E. Psychoanalyzing the narrative logics of naturalism: «The call of the wild». *Journal of Modern Literature*. Indiana University Press, 2002 (summer). Vol. 25, № 3/4. Global Freud: Psychoanalytic cultures and classic modernism. P. 14-39. URL: <https://www.jstor.org/stable/3831852>

REFERENCES

1. Ihina O. V. Anghlomovnyi animalistychnyi dyskurs [English animalistic discourse]: avtoref. dys. ...kand. filol. nauk: 10.02.04. Odesa, 2013. [in Ukrainian]
2. Kukharenko V. A. Interpretatsiia tekstu [Text interpretation]. Vinnytsia: Nova knyha, 2004. 261 p. [in Ukrainian]
3. Uspenskiy B. A. Poetika kompozitsii [Poetics of Composition]. St. Petersburg: Azbuka, 2000. 352 p. [in Russian]
4. Bruni J. Furry Logic: Biological kinship and empire in Jack London's «The call of the wild». *Interdisciplinary studies in literature and environment*. Oxford University Press, 2007 (winter), Vol. 14, Nr 1, pp. 25-49. URL: <https://www.jstor.org/stable/44086556>.
5. Fusco R. On primitivism in «The call of the wild». *American literary realism, 1870-1910*. University of Illinois Press, 1987 (Fall), Vol. 20, Nr 1, pp. 76-80. URL: <https://www.jstor.org/stable/277>.
6. Labor E. Jack London: an American life. Macmillan Publishers, 2013. 684 p. URL: <https://fr.scribd.com/read/190494787/Jack-London-An-American-Life>.
7. London J. The Call of the Wild. 1903. URL: <https://www.ibiblio.org/ebooks/London/Call%20of%20Wild.pdf>.
8. London J. The other animals. *Revolution and other essays*, 1908, pp. 210-237. URL: <https://www.gutenberg.org/ebooks/4953>.
9. Pease D. E. Psychoanalyzing the narrative logics of naturalism: «The call of the wild». *Journal of Modern Literature*. Indiana University Press, 2002 (summer), Vol. 25, Nr 3/4. Global Freud: Psychoanalytic cultures and classic modernism, pp. 14-39. URL: <https://www.jstor.org/stable/3831852>.